

FLYGVAPNET OCH PRESSEN

Nedanstående synpunkter på flygvapnet och pressen utgör ett koncentrat av de erfarenheter, som flygstabens avgående pressofficer, major Sven Holmberg, samlat under sju års samarbete med svensk press.

Militärer intar ofta en något reserverad hållning gentemot tidningsmän. Det är inte svårt att spåra anledningen härtill. Den svenska pressen är fri, d v s den har rätt att inom mycket vida gränser diskutera och kritisera samhällsproblem och händelser utan att vara bunden av andra hänsyn än sekretessen och vad man skulle kunna kalla vanlig anständighet.

Fördelen med en fri press är uppenbar. I ett fritt samhälle är tryckfriheten och yttrandefriheten en av grundstenarna. För läsaren innebär tryckfriheten att han inte själv behöver skilja ut sanningen bakom det skrivna, att "läsa mellan raderna". Vi vet att den skrivande uttrycker sin personliga uppfattning av en händelse, en situation eller ett orsakssammanhang. Som en direkt följd härav ger pressen också uttryck åt kritik över missförhållanden - förmenta eller verkliga - och skildringarna blir inte alltid precis som vi skulle vilja ha dem. Oväsentliga detaljer kanske förstoras orimligt, medan det väsentliga och positiva ibland kommer bort.

Här torde en viktig anledning ligga till vår stundom reserverade attityd. Dessutom känner vi oss ofta osäkra inför risken att tangera eller överskrida gränsen till det som är hemligt. Det är en helt naturlig reaktion, men konsekvensen blir lätt att vi tar det säkra för det osäkra och säger för litet. Den metoden är emellertid långtifrån alltid den rätta. Flygvapnet är ungt, dess förankring i allmänhetens medvetande är alltför svag. Det är nödvändigt att hålla svenska folket upplyst om vad som händer inom flygvapnet, för att väcka och stimulera intresset. Och inte minst måste vi ha klart för oss den betydelse detta har för flygvapnets rekrytering. Vi bör ha blicken öppen för vad som intresserar pressen. Det får vi lättast veta genom att fråga journalisterna själva. Från presshåll är intresset stort för sådana kontakter, som leder till vidgad kännedom om flygvapnet. Formen för denna kontakt kan vara t ex ett telefonsamtal, ett brev, ett besök på redaktionen, en presskonferens, ett reportagebesök eller en inbjudan till samvaro på mässen. Förhållandena och arten av informationerna får avgöra vilket som är det lämpligaste sättet.

Förutsättningarna för att detta samarbete skall lyckas är att det är grundat på ömsesidigt förtroende. Den som haft tillfälle att umgås med pressmän vet, att de sätter värde på att bemötas med förtroende och öppenhet. De fall torde icke vara alltför många, då en svensk journalist har missbrukat ett förtroende. Naturligtvis får detta inte innebära att man lämnar ut militära hemligheter. Pressmannen har förståelse för att vissa uppgifter måste hemligstämplas men han vill gärna veta något om orsaken till hemligstämplandet. En militär är van att få en upplysning om ett sakförhållande utan närmare motivering och att nöja sig därmed. Journalisten däremot frågar gärna varför. Hans inställning är och måste vara kritisk. Det är detta som är den fria pressens kännemärke. Den-

na kritiska inställning behöver inte uppfattas som negativ, den är minst lika ofta positiv. Regeln bör vara att försöka lämna "bakgrunden" till den aktuella frågan, även om inte öppna fakta kan läggas fram om allt.

Pressmannen är ganska sällan specialist på våra problem, hans register spänner över många och vida områden. Därför är han tacksam för att få veta hur en fackman ser på problemen. Möjligheterna att lägga saker och ting till rätta och sätta in dem i deras sammanhang är betydligt större om han får en fyllig och klarläggande orientering.

En känslig fråga i vårt förhållande till pressen är haverierna. Det är nu en gång så att den svenska pressen betraktar ett flyghaveri som en stor nyhet, vilken ofta får långt större publicitet än andra, vanligare olyckshändelser. Vår naturliga reaktion i flygvapnet är den rakt motsatta. Vi betraktar haverierna som ett nödvändigt ont, som alltid måste bekämpas, men som vi aldrig helt kan slippa ifrån om vi skall kunna hålla ett flygvapen av högt stridsvärde. Men vi vet också att haverierna motverkar rekryteringen. Pressens behandling av flyghaverierna kan ibland leda till att allmänheten bibringas den uppfattningen, att flygningen är betydligt riskablare än den i verkligheten är. Vi bör försöka övertyga pressen om det berättigade i vår strävan att dämpa publiciteten kring flyghaverierna. En betydande förbättring i det avseendet kan för övrigt konstateras under de senaste åren. Men vi når inte detta syfte genom att förtiga när någonting har hänt eller genom att försvåra pressens arbete. Reaktionen blir då omedelbart att tidningarna söker andra källor för att samla in de uppgifter som inte flygvapnet lämnat. Resultatet blir inte till vår fördel.

En tidningsman måste å andra sidan förstå att en flygare inte gärna berättar om vad han tänkt och gjort under ett haveri, I en sådan situation kan fåmäldheten vara värtalig nog.

Det är naturligtvis omöjligt att ge någon universalregel för umgänget med pressen. Utgångspunkten måste emellertid vara, att den allra övervägande delen av pressen är uppriktiga vänner till försvaret och inte minst flygvapnet. Pressen är därvid en mäktig bundsförvant och den bästa förbindelselänken mellan försvaret och svenska folket. Tillmötesgående i pressens legala strävan att skaffa nyheter, samarbete på likställighetens grund och öppen blick för vad som inträtter pressen är en god grund för vårt umgänge med tredje statsmakten.